

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

ק"ט.

עין משפט גד מצוה

כ"ב א מ"י פ"ג מהל
נלות הלכה א סמג
עשין לו ט"ש"ע ח"מ ס"י
יעת ספיק ג:

רבינו גרשום

לעולם בתי אבות קהיבי.
ובדין הוא דלא היה ליה
למיושב אלא שיתא ואמאי
קא חשיב בנות צלפחד
משום האי חידוש שנטלו
חלק בכורה. אלמא ארין
ישראל מוחזקת היה להם
ולא ראוייה דאי ואמאי
קא קייל דאין הכבור
נטל רבאין בכמוק;
למאן דאמר ליוצאי מצרים
נחלקה. נטלו בזכות
אביהן: הא דהוה בר עשרים
כשבאו ארין נטלו בשביל
צטפן. אבל אי לא הוה
עשרים דאבתי טפלים נהוה
נטלו בזכות אביהן בתורת
נחלה: בתורת אהלים.
שהיה מוחזק בידן מטלטלין
שהיו רוצין לקבצן לארין
מהן נטלו שני חלקים
ולא בגופה של קרקע
מפני שראויה היא: ויפלו
חבלי מנשה עשרה. דמשמע
דבראין גופה נטלו חלק
בכורה:

לעולם בתי אבות קא חשיב. ולא טפלים חוץ מננות לפחד דקחשיב
ד' חלקים שלהן ואשמועינן דדרשינן האי קרא דנתן תמן [במדבר טו] דמינייה
נפקא לן ד' חלקים על ידי שאנו דורשינן והעברת [שם] זו חלק בכורה
אלמא אשמועינן דלא"י מוחזקת היא להן מציאת מצרים ואף על פי
שעדיין לא נכנסו בה: הא. דקתני
זכות אבי אביהן אצל לא זכות
עממן: כמאן דאמר ליוצאי מצרים.
נחלקה הארץ ולא לצאי הארץ:
הא. דקתני זכות עממן כמ"ד לצאי
הארץ וכגון דהוה בני כ' כשנכנסו
לארץ: הא והא לצאי הארץ. דאע"ג
דלישא דהיא בימתא דלעיל [קא:] ליכא
לאוקומה אלא למאן דאמר ליוצאי
מצרים דקתני מרגלים יהושע וכל
נטלו חלקם ארבע למימר מסקנה דר'
שמעון בן אלעזר היא לדית לה'
ליוצאי מצרים ולצאי הארץ [קא:]: הא.
דקתני זכות עממן דהוה בני עשרים
כשבאו לארץ: הא. דקתני זכות אבי
אביהן: דלא הוה בני עשרים. כשבאו
לארץ. ובני בני המתלוננים קמיירי
ממתו להן אביהן שהיו בני המתלוננים
ממש כגמדבך והם נשאר טפלים ולא
נטלו לעממן שעדיין לא הגיעו לכ'
וזכות אביהן ממש בני המתלוננים
אין להם לטול שהן ממזרים לא
יאלו ולארץ לא צאו אלא זכות אבי
אבי אביהן דהיינו אבות המרגלים (א)
שילאו ממזרים וכיון דהך דרייתא
כדי שמעון בן אלעזר מוקמינה לה
לדית ליה תרתי ממנאו אלו בני
בניהן יורשין אותן כננות לפחד
שירשו זנכסי חפר זקנס ואע"ג
דחשיבי טפלים דעלמא דלענין ירושת
אביהן שהיו מיוצאי מצרים לא צעין
בני כ' כניסתן לארץ וחזרה ליכא
למימר דהא רבי שמעון בן אלעזר

(א) ונפלו. לקמן קכ"ב קכ"ג:
קמה: ימות כד: בזכות
נא: (ג) סנהד"ה, מ, א, שם פת:
[ע"ש, (ד) שם ט, מ,
(ה) המתלוננים דרש"ש,
(ו) דרש"ל למ"ו (1), (2) זילאוס,

תורה אור השלם

1 ויפלו חבלי מנשה
עשרה לבד מארץ הגלעד
והקשן אשר מעבר לירדן:
יהושע יו"ה
2 ויתקדשם את השבת כי
קדש הוא לכם מחלליה:
מות יומת כי פל העשה בה
מלאכה ונברחה הפש
ההוא מקרב עמיה:
שמות יד יד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הא דהוה וכו'
הן געט אבדנ טולנו:
(ב) בא"ד הא והא ליוצאי
מצרים והא דהוה ל"ל תיבת
והא נמקן:

מוסף רש"י

ואין הכבור נטל רבאין
בכמוק. כנכסי שלם היה
אביהן מוחזק כשעת מיתמו
אצל ארין היו לפול לו
ביושה ופלו להן למה זמן.
אין הכבור נטל פי שנים בתן
(בכורות גא).

מוסף תוספות

א. והלא המרגלים מתו
בשנה השנית שבאו
במדבר ובניהם נשתהו שם
אח"כ שלשים ותשע
שנים. ריע"ה.

ובזכות אבי אמותיהן. וכגון שלאבי אמותיהן לא היו בני כ'
אם זנות דאם לא כן היו בני יורשין ודא"ת ומי החזיר
להן וי"ל כגון שהיו אחים לאבי אמותיהן שהיו להם בני והחזירו
בנים לאבותיהם וחלקו זשוי: הא. דהוה בני עשרים כו'. צניניה
אי אמה מוצא שלם היו בני עשרים
כמו שפירש צוקנטרס דבליעת קרח
נמי היתה מיד אחר המרגלים (א) כמו
שהציא מסקר עולם דקתני אחר
ציאת מרגלים היתה בליעת קרח ואם
לא סמון היה מאי קא משמע לן
וכן משמע נמי מדאמרי הן גוענו (א)
כולנו אצדנו (במדבר י) ומתרגם הא
מיננא קטילת חרצא הא מיננא
בליעת ארעא הא מיננא מתו צמותנא
שששה מסקר הללו היו רכופין
מדמדכרי להו אהדי וקטלת חרצא
היינו מעשה מרגלים כדכתיב (ש יד)
ויכוס ויכתום וגו' ואין להקשות אמאי
הוצרך לומר זכות אבי אביהן לימא
זכות אביהן ממש דהיינו בני מרגלים
ובני המתלוננים עממן דאין תנא
אתא לאשמועינן דאפילו אותן שלא
נטלו מחמת עממן שלא היו בני כ'
כשבאו לארץ ולא נטלו נמי זכות
אבותיהן ממש כגון שמתו צמדבך
ולא נטלו נמי ע"י חזרה שלא נולדו
להן שום בן שהיה בן עשרים אפילו
הכי נטלו זכות אבי אביהן אע"פ
שצא להן מחמת מרגלים ומתלוננים
ודא"ת אמאי לא קאמר הא והא
ליוצאי מצרים והא דהא אביהן ממש
בני מרגלים ומתלוננים בני עשרים
כשילאו ממזרים דהיינו מחמת עממן
שלא צא להן מכח מרגלים ומתלוננים
והא דקאמר זכות אבי אביהן
שלא היו אבותיהן בני עשרים ציאת
מצרים ובשלמא אי הוה אמר דבניהן

לעולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע
לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא
א"י מוחזקת היא אמר מר והבנים נטלו
זכות אבי אביהם ובזכות אבי אמותיהן
והתניא זכות עממן לא קשיא הא כמאן
דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמר לבאי
הארץ ואיבעית אימא הא והא לבאי הארץ
ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא
הוה בן עשרים: ושהיה בכור נטל שני
חלקים: ואמאי ראוי הוא (א) ואין הכבור
נטל רבאין בכמוק אמר רב יהודה אמר
שמואל ביתדות אהלים מתיב רבה רבי
יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ד' חלקים
שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה אלא אמר
רבה ארץ ישראל מוחזקת היא מיתבי אמר
רבי חידקא שמעון השקמוני היה לי חבר
מתלמידי רבי עקיבא וכך היה רבי שמעון
השקמוני אומר יודע היה משה רבינו שבנות
צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם
נוטלות חלק בכורה אם לא (א) וראויה היתה
פרשת נחלות ליכתב על ידי משה אלא
שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן (א) ויודע
היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר
מחללי מות יומת אבל לא היה יודע
באי זו מיתה הוא ימות (א) וראויה היתה
פרשת מקושש שתכתב ע"י משה אלא
שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך
שמגלגלים

ממש של מרגלים ושל מתלוננים עממן מיירי הכל שצאו לארץ והוה
אחי שפיר דלא הוה מצי למימר הא והא ליוצאי מצרים והא (א) והא
דהוה בני עשרים כשילאו דאם כן איך צאו לארץ דבני עשרים כולן
מתו צמדבך ויש לומר דהשתא נמי דאיידי צניני צניהם לא מצי
לשנויי הכי דמשמע נמי דצאי הארץ נטלו זכות עממן ולא שאבותיהן
נחלו והירישו להן: **מת"כ** רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד
נטלו ארבעה חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה. וקרא ע"כ
לא איירי צימדות והאליהם אלא בחלוקה וליכא למימר דלמא חלתא
אחי דאבא הוה להו דלא הוה צבו שום מדוש דהא חלק בכורה לא
נטלו ודא"ת לא הוה ליה לקרא לאחשביניהו אלא דבתי אבות גרידא
דפרקי רב פפא לעיל אי טפלים קא חשיב טובא הוה:

יודע היה משה שבנות צלפחד יורשות הן. אע"פ שלא נאמרה
פרשת נחלה יודע היה משה מטעם דלקמן אם כן אנו
נירש אם כנת תמיצם אמנו: **שנאמר** מחללי מות יומת
אב"ר לא היה יודע באיזו מיתה נהרג. ואם תאמר למה היה מסתפק
היה לו לדון במתק דכל מיתה האמורה בתורה סתם חנק ויש
לומר דמסבא היה נראה לו שגדון צסקילה כעובד ע"ז דבכל דוכתא
(חולין ה). אמר דדומה שבת לע"ז דהיינו מחלל שבת צפרהסיא לעובד
ע"ז וצריך לומר דסבר כרבנן ולא כר"י דאי כר"י יהודה דאמר צאלו הן
הנשרפין (סנהדרין ב: א: ב) עד שיודיעוהו צאלו מיתה הוה נהרג דלדידיה
אמר התם הדוראת שעה היתה (א) (דאם) כן לא ידע משה שדינו צימיתה:
אילו

לית ליה חזרה דמהיכא מייתי הא משמע ליה קראי תרוייהו לגופייהו
ואפילו אם תמצי לומר דהא סיפא לאו ר' שמעון היא איכא לאוקומה
דנטלו זכות אבי אביהן ע"י חזרה כגון שהיו להם למתלוננים
אחים שלא היו בני כ' כשעת הגזירה ולא מתו צמדבך דהא לא
נגזרה גזירה על פחות מבין כ' [קא:] וכשנטלו חלקם בארץ החזירו אלל
(א) אביהן מה עשו האבות חזרו והירישו נכסיהן לכל יוצאי יריכן
בין לאחי המתלוננים בין לבני בני המתלוננים דכולן יוצאי חלציהן
היו וחולקים אחי המתלוננים עם בני נכדיהן זשוי דאע"ג דטפלים
לא שקלי בצנפי נפשייהו ירושת אבות מיהא קסקלי כדאמר צבנות
צלפחד דהוה להו כטפלים שאין להן חלק לעממן וחלקו עם אחי
אביהן זנכסי חפר. והבנים דקתני היינו בני הבנים דבן בנו של
אדם קרוי בנו כדאמרינן לקמן בני שמעון (דף קמג): ואצי אבי אביהן
קרי ליה אבי אביהן דבני המתלוננים עממן ליכא למימר דלא הוה
בני עשרים דקיימא לן בשנה שניה שלם משה מרגלים ותניא בסדר
עולם אחר ציאת מרגלים היתה בליעתם של קרח וכו' ציוס נשרפו
המתלוננים מנאלו שבניהן כשבאו לארץ הוה בני ל"ח שנה שכן
עמדו ישראל צמדבך אחרי כן: (ת'. ולפי האי לישנא צתרא לית
להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק צבזיל
מרגלים והאי קרא דחיו מן האנשים לא דריש ליה אלא כפסטיה. (ת').
ראויה היא. לחפר ולצלפחד משמתו צמדבך אצל לא החזקו בה
מעולם שהרי לא צאו לארץ: ואין הכבור נטל רבאין. לקמן
צפרקין (דף קד): **צימדות אהלים**. כלומר צמטללין שהיה להם
צמדבך כגון ימדות שמוקעין בהן אהליהם ושאר מטלטלין שהן
אדם צמדבך צאל אצל צמחלמ ארץ ישראל לא נטל חלק בכורה וכל
צבזיל צבורה דמיירי צמטללי: **חבלי מנשה**. היינו קרקע שחולקין צבזיל
ליוצאי מצרים כדכתיב [שמות ו] ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני נתתיה לכם ירושה: **יודע** היה משה רבינו שצננות לפחד ירושות הן.
כמו כן שהרי דיין נטוון צמרה כדאמרינן צנסהדרין (דף נג). וכדכתיב [שמות טו] שם שם לו חק ומשפט ומעשה דבנות צלפחד צעירות מוצא צסוף
המ' שנה ועוד דאיכא למיגף מפרשת יצמין שהבת כבן כדכתיב [דברים טו] ומת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו [צמות כג:]: דהא בנות צלפחד משם למדו
כדלקמן [ע"כ] אם כן אנו נירש ואם לאו תמיצם אמנו: **וראויה היתה וכו'**. ולא תאמר אם לא דברו בנות צלפחד ולא נתייב מקושש היו
שמי פרושית הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר שהרבה מנות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים: **שמוקשש**
צימיתה. ואף על גב דכתיב [במדבר טו] כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם צסקילה חמורה אם צמק הקל כדמפרש ואזיל:
שמגלגלים